

Sygn. akt IV CSK 312/10

POSTANOWIENIE

Dnia 17 marca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego [...]

przy uczestnictwie W. i T. T.

o wpis,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 marca 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego [...]

z dnia 2 września 2009 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z 2 września 2009 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z 3 lutego 2009 r. Postępowanie w sprawie wszczęte zostało z wniosku Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego o wpis w księdze wieczystej Kw nr/.../, prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej współwłasność uczestników, hipoteki przymusowej zabezpieczającej wierzytelności podatkowe stwierdzone w pięciu tytułach wykonawczych. Postanowieniem z 16 stycznia 2009 r. referendarz sądowy Sądu Rejonowego oddalił wniosek, uznając, że zgodnie z dyspozycją art. 109 ust. 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm. – dalej jako: u.k.w.h.) podstawę wpisu hipoteki przymusowej stanowić może wyłącznie jeden tytuł wykonawczy, gdyż tylko wówczas spełniona zostanie wprowadzona w tym przepisie przesłanka oznaczoności. Analogiczny wniosek wynika także, jego zdaniem, z treści art. 34 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60 ze zm. – dalej jako: o.p.).

Rozpoznając skargę na to orzeczenie, postanowieniem z 3 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy oddalił ją, powołując się na treść art. 109 ust. 1 u.k.w.h., art. 34 § 1 o.p., a także art. 164 § 3 ustawy z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm. – dalej jako: p.e.a.). W ocenie tego Sądu, z przepisów tych wynika, że nadanie tytułowi wykonawczemu lub zarządzeniu zabezpieczenia klauzuli o skierowaniu tytułu wykonawczego do egzekucji lub zarządzenia zabezpieczenia do wykonania następuje osobno dla każdego tytułu wykonawczego.

Na skutek apelacji wniesionej od tego orzeczenia przez wnioskodawcę, Sąd Okręgowy podzielił argumentację Sądu pierwszej instancji odnośnie do braku możliwości ustanowienia jednej hipoteki przymusowej w celu zabezpieczenia wierzytelności wynikających z kilku tytułów wykonawczych. W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano dodatkowo, że konieczność ustanowienia osobnej hipoteki dla każdego tytułu wynika także z art. 94 u.k.w.h., zgodnie z którym wygaśnięcie zabezpieczonych wierzytelności powoduje wygaśnięcie hipoteki, oraz art. 79

u.k.w.h., zgodnie z którym przeniesienie wierzytelności pociąga za sobą konieczność przeniesienia hipoteki. Sąd Okręgowy stwierdził dodatkowo, że zgodnie z art. 65 ust. 1 u.k.w.h. z wymogu oznaczoności hipoteki wynika konieczność ustanowienia jej na zabezpieczenie wierzytelności konkretnej i ściśle oznaczonej. Niezależnie od powyższego, w myśl z art. 35 § 2 ust. 2 o.p. oraz art. 109 u.k.w.h. podstawę wpisu hipoteki stanowi tytuł wykonawczy, zaś rozszerzająca interpretacja tego pojęcia przez objęcie nim kilku tytułów, nie jest, zdaniem Sądu Okręgowego, możliwa. Każdy tytuł wykonawczy posiada bowiem osobny byt, na co wskazuje m.in. odrębne naliczanie odsetek dla każdej wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym.

W skardze kasacyjnej z 8 lutego 2010 r. wnioskodawca zarzucił temu orzeczeniu naruszenie art. 109 ust. 1 u.k.w.h. oraz art. 35 § 2 pkt 2 w zw. z art. 34 § 1 i art. 35 § 1 o.p. przez bezzasadną odmowę wpisu jednej hipoteki kaucyjnej na podstawie kilku tytułów wykonawczych. Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uwzględnienie apelacji oraz zmianę postanowienia Sądu Rejonowego z 3 lutego 2009 r. przez uwzględnienie wniosku o wpis hipoteki przymusowej zwykłej i zasądzenie kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję – ewentualnie zaś o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. W każdym wypadku skarżący wniósł o zasądzenie od uczestników W. i T. T. kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem Najwyższym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Problem prawny, czy posłużenie się przez ustawodawcę w art. 109 ust. 1 u.k.w.h i art. 35 o.p. liczbą pojedynczą określenia „tytuł wykonawczy”, oznacza, że jedna hipoteka może być ustanowiona na podstawie tylko jednego tytułu wykonawczego był już przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. W postanowieniach z dnia 2 lipca 2004 r., II CK 421/03 oraz z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 224/09 – niepubl., Sąd ten dokonał interpretacji tych przepisów, przyjmując, że z ich treści nie wynika zasada, iż jedna hipoteka może być ustanowiona na podstawie tylko jednego tytułu wykonawczego, a istnienie kilku

tytułów prowadzi obowiązkowo do ustanowienia takiej samej ilości hipotek. Nie uprawnia do takiej wykładni użycie w tych przepisach liczby pojedynczej określenia „tytuł wykonawczy”, gdyż jest to powszechnie stosowany techniczny sposób redagowania przepisów prawnych. Wykładni takiej nie uzasadnia też istota ani cel instytucji hipoteki przymusowej. W orzeczeniach tych podkreślono, że ustanowienie jednej hipoteki, obejmującej kilka tytułów wykonawczych, nie narusza ani interesu dłużników, ani wierzycieli, a za zastosowaniem takiego rozwiązania przemawiają dodatkowo względy pragmatyzmu i racjonalności.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela to stanowisko, podkreślając, że odnosi się ono do jednorodnych wierzytelności publicznoprawnych, które ze swojej istoty są nieprzenoszalne, a zatem, wbrew obawom Sądu Okręgowego, nie wchodzi tu w grę art. 79 u.k.w.h., zgodnie z którym przeniesienie wierzytelności powoduje konieczność jednoczesnego przeniesienia także hipoteki. Dlatego też skarga kasacyjna podlegała uwzględnieniu (art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.).